

QORAQALPOG‘ISTON JURNALISTIKASIDA SUN‘IY INTELEKTDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI VA MUAMMOLARI

Jaqsimuratova Guljahan Jenisbay qizi

**O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti jurnalistika
ta‘lim yo‘nalishi 1-bosqich magistranti**

Annotatsiya: Ushbu maqolada Qoraqalpog‘iston jurnalistikasi tizimida sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning zamonaviy tendensiyalari, ularning ommaviy axborot vositalari faoliyatiga ko‘rsatayotgan ijobiy va salbiy ta‘siri chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, media kontent yaratish, axborotni qayta ishlash, tarjima qilish, faktcheking, auditoriya bilan ishlash hamda raqamli kommunikatsiyani rivojlantirish jarayonlarida sun‘iy intellektning ahamiyati yoritiladi. Bundan tashqari, maqolada Qoraqalpog‘iston jurnalistikasida AI texnologiyalaridan foydalanish bilan bog‘liq etik, lingvistik, texnik va kasbiy muammolar ham muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun‘iy intellekt jurnalistika sohasining samaradorligini oshirish bilan birga, milliy media makonida yangi mas‘uliyat va nazorat mexanizmlarini ham talab qiladi.

Kalit so‘zlar: sun‘iy intellekt, jurnalistika, faktcheking, media etikasi, avtomatlashtirilgan kontent, raqamli kommunikatsiya

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonlari natijasida ommaviy axborot vositalari faoliyatida tub o‘zgarishlar yuz bermoqda. Xususan, sun‘iy intellekt texnologiyalarining paydo bo‘lishi jurnalistika sohasining texnologik asoslarini sezilarli darajada yangiladi [4, 57-61]. Avvallari inson mehnati asosida amalga oshirilgan ko‘plab media jarayonlari bugungi kunda avtomatlashtirilgan tizimlar orqali bajarilmoqda. Shu sababli, zamonaviy jurnalistika faoliyatida sun‘iy intellekt muhim kommunikativ vositaga aylanmoqda. Ayniqsa, axborotni tezkor tayyorlash, matnlarni tahrirlash, tarjima qilish, vizual materiallar yaratish hamda auditoriya ehtiyojlarini tahlil qilish kabi jarayonlarda AI texnologiyalarining roli tobora ortib bormoqda.

Qoraqalpog‘iston jurnalistikasi ham ushbu global media transformatsiyalaridan chetda qolayotgani yo‘q. So‘nggi yillarda mahalliy internet nashrlari, televideniye, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalarda sun‘iy intellekt vositalaridan foydalanish tendensiyasi kuchaydi. Jumladan, matn yozish platformalari, avtomatik tarjima dasturlari, subtitr yaratish tizimlari, grafik dizayn generatorlari hamda chatbot texnologiyalari jurnalistik amaliyotga kirib kelmoqda. Natijada media mahsulotlarini yaratish jarayoni ancha tezlashmoqda va axborot almashinuvi samaradorligi oshmoqda.

Birinchidan, sun‘iy intellekt jurnalistik faoliyatning tezkorligini oshiradi. Chunki AI tizimlari qisqa vaqt ichida katta hajmdagi ma‘lumotlarni qayta ishlash imkoniyatiga ega. Masalan, jurnalist bir necha soat davomida tayyorlaydigan axborot matnini sun‘iy intellekt bir necha soniya ichida shakllantirishi mumkin. Bu esa, ayniqsa, tezkor yangiliklar jurnalistikasi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, sun‘iy intellekt vositalari matndagi grammatik xatolarni aniqlash, stilistik jihatdan tahrirlash hamda sarlavha yaratishda ham samarali yordam beradi.

Bundan tashqari, Qoraqalpog‘iston kabi ko‘p tilli media makonida AI texnologiyalari tarjima jarayonlarini yengillashtirmoqda. Ma‘lumki, hududda qoraqalpoq, o‘zbek va rus

tillarida axborot tarqatiladi. Shu bois, sun'iy intellekt asosidagi tarjima platformalari bir tildagi materialni boshqa tilga tezkor tarzda moslashtirish imkonini beradi. Natijada auditoriya qamrovi kengayadi va axborotning ommalashuv darajasi ortadi. Ayniqsa, qoraqalpoq tilidagi media kontentni rivojlantirishda avtomatik tarjima va matn generatsiyasi texnologiyalari muhim vositaga aylanmoqda.

Shu bilan birga, sun'iy intellekt media monitoring jarayonlarida ham katta qulaylik yaratmoqda. Ya'ni AI tizimlari internetdagi yangiliklar oqimini tahlil qilib, auditoriyaning qiziqishlarini aniqlash imkonini beradi. Bu esa jurnalistlarga dolzarb mavzularni tezkor tanlashga yordam beradi. Bundan tashqari, algoritmik tahlil orqali foydalanuvchilarning media iste'moli odatlari o'rganilib, individual kontent tavsiyalari shakllantiriladi. Natijada media tashkilotlar auditoriya bilan yanada yaqin kommunikativ aloqani yo'lga qo'yadi.

Sun'iy intellektning yana bir muhim afzalligi faktcheking tizimlarida namoyon bo'ladi. Hozirgi davrda feyk axborotlar va manipulyativ materiallarning ko'payishi jurnalistika oldidagi eng katta muammolardan biri hisoblanadi. Shu sababli AI texnologiyalari ma'lumotlarning ishonchliligini tekshirish, manbalarni taqqoslash va yolg'on axborotlarni aniqlashda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Bu esa jurnalistik materiallarning sifatini oshirishga yordam beradi.

Biroq sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq ayrim jiddiy muammolar ham mavjud. Avvalo, AI tomonidan yaratilgan kontentning ishonchliligi doimo yuqori bo'lavermaydi. Chunki generativ sun'iy intellekt ayrim hollarda noto'g'ri yoki mavjud bo'lmagan ma'lumotlarni ham ishlab chiqishi mumkin. Natijada jurnalistikada dezinformatsiya xavfi yuzaga keladi. Ayniqsa, mahalliy jurnalistlar AI materiallariga ortiqcha tayanadigan bo'lsa, professional tekshiruv va tahlil darajasi pasayishi ehtimoli mavjud.

Shuningdek, sun'iy intellekt jurnalistikaning ijodiy jihatlariga ham ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy jurnalistikada muallif uslubi, individual yondashuv va insoniy tafakkur muhim o'rin egallaydi. Ammo avtomatlashtirilgan matnlar ko'pincha standart va emotsional jihatdan sust bo'ladi. Shu sababli AI yordamida yaratilgan materiallarda milliy mentalitet, madaniy kontekst va tilning nozik uslubiy xususiyatlari to'liq aks etmasligi mumkin. Bu holat ayniqsa qoraqalpoq tilidagi media matnlarda seziladi [3, 24-31].

Yana bir muhim muammo — media etikasi masalasidir. Chunki sun'iy intellekt yordamida deepfake videolar, sun'iy tasvirlar yoki manipulyativ materiallar yaratish imkoniyati mavjud. Natijada auditoriyani chalg'ituvchi axborotlar tarqalishi mumkin. Bundan tashqari, mualliflik huquqi, axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq muammolar ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [2].

Qoraqalpog'iston jurnalistikasida AI texnologiyalarini qo'llashdagi yana bir muammo texnik infratuzilma va malakali mutaxassislar bilan bog'liqdir. Sababi ko'plab mahalliy OAVlarda zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan. Ayrim jurnalistlar esa sun'iy intellekt platformalaridan foydalanish metodologiyasini chuqur bilmaydi. Natijada AI imkoniyatlaridan samarali foydalanish darajasi cheklangan holda qolmoqda.

Bundan tashqari, qoraqalpoq tilining raqamli korpusi yetarli darajada rivojlanmagani ham muhim muammolardan biridir. Chunki aksariyat AI tizimlari ingliz yoki yirik xalqaro tillar asosida ishlaydi. Shu bois qoraqalpoq tilidagi matnlarni qayta ishlash jarayonida grammatik, semantik va stilistik xatolar yuzaga kelishi mumkin. Demak, milliy til resurslarini

raqamlashtirish va sun'iy intellekt bazalariga integratsiya qilish zarurati ortib bormoqda [1, 106-111].

Shunday bo'lsa-da, sun'iy intellekt texnologiyalari Qoraqalpog'iston jurnalistikasining kelajak rivoji uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Xususan, raqamli media platformalarni modernizatsiya qilish, tezkor axborot almashinuvini ta'minlash, multimedia jurnalistikasini rivojlantirish hamda xalqaro media maydoniga integratsiyalashuv jarayonlarida AI muhim vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin. Biroq buning uchun texnologik savodxonlikni oshirish, jurnalistlarni qayta tayyorlash, media etikasi standartlarini ishlab chiqish va milliy til korpuslarini boyitish muhim hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt Qoraqalpog'iston jurnalistikasida yangi bosqichni boshlab bermoqda. U jurnalistik faoliyatning samaradorligini oshirish, axborot tayyorlash jarayonini tezlashtirish hamda auditoriya bilan kommunikatsiyani mustahkamlash imkonini beradi. Shu bilan birga, AI texnologiyalarining noto'g'ri qo'llanilishi jurnalistika sifatiga, media etikaga va axborot ishonchligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Demak, sun'iy intellektni jurnalistik amaliyotga integratsiya qilish jarayonida texnologik innovatsiyalar bilan bir qatorda professional mas'uliyat, etik nazorat va milliy media manfaatlari ham ustuvor ahamiyat kasb etishi lozim.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abduaxatovna, B. G. Z. (2025). SUN'IY INTELEKT VOSITALARI VA ULARDAN FOYDALANISH. PEDAGOG, 8(12), 106-111.
2. Davlatova, N., Qodirova, U., UZOQOVA, U., & Elmurodova, N. (2025). INTERSECTIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND JOURNALISM: TRANSFORMATION, RISKS, AND OPPORTUNITIES IN THE MEDIA ENVIRONMENT. INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF MEDIA AND COMMUNICATIONS IN CENTRAL ASIA, (10).
3. Kuchkaraliyevna, U. S. (2026). PRda MEDIAGA AXBOROTNI YETKAZISHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH. MEDIA VA SUN'IY INTELEKT INTEGRATSIYASINING ILMIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY MUAMMOLARI, 1(1), 24-31.
4. Temirxon o'g'li, M. M. (2026). MEDIA VA SUN'IY INTELEKT INTEGRATSIYASINING ILMIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY MUAMMOLARI. MEDIA VA SUN'IY INTELEKT INTEGRATSIYASINING ILMIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY MUAMMOLARI, 61(1), 57-61.